

Darbā izmantoto terminu un saīsinājumu skaidrojums

Areāls – sugas izplatības apgabals

Biotops – teritorija, kuru raksturo relatīvi viendabīgs dzīvās un nedzīvās dabas kopums

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

DL – dabas liegums (īpaši aizsargājamas dabas teritorijas kategorija)

ĪADT – īpaši aizsargājama dabas teritorija

IUCN - Pasaules Dabas aizsardzības organizācija (The World Conservation Union)

LVAF – Latvijas Vides aizsardzības fonds

LVĢMC – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

k-stratēģija – suga, kurai raksturīgs garš dzīves periods, vēls reprodukcijas vecums, mazs pēcnācēju skaits; parasti dzīvo stabilos vides apstākļos

Mikroliegums – teritorija, ko nosaka, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamas sugas vai biotopa aizsardzību ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja kāda no funkcionālajām zonām to nenodrošina

MK – LR Ministru Kabinets

Monitorings – regulāri novērojumi vai pētījumi pēc noteiktas metodikas

NP – Nacionālais parks (īpaši aizsargājamas dabas teritorijas kategorija)

Populācija – noteiktā teritorijā dzīvojoši vienas sugas indivīdi

Biezās perlamutrenes populāciju monitoringa metodika

(pēc Panu Oulasvirta 2006)

Apsekojuma mērķis ir indivīdu skaita izmaiņu un jauno gliemeņu atjaunošanās novērojumi, atsevišķās biezās perlamutrenes populācijās: kopā ar papildinformāciju pētījumu var izmantot, lai sekmētu sugas populāciju izdzīvotību. Dzīvīgas populācijas liecina par ļoti izcili neskartu, dabisku vidi.

Biezās perlamutrenes monitorings tiek papildināts ar zivju elektrozevas, ūdens ķīmiskā sastāva (6 x gadā) novērojumiem un biotopu pētījumiem. Apsekošana paredzēta darbam nelielās ūdenstecēs, kurās novērojumus var veikt brienot.

Apsekojumi vislabāk veicami no marta līdz oktobrim, pastāvot zemam ūdens līmenim un pirms lapu krišanas. Vispirms jānosaka apsekojumā populācija un straumes posms, vēlams to iepriekš dabā novērtēt. Plaši mitrāji u. c. posmi, kur gliemenes, iespējams, nav atrodamas, jāatmet, tāpat arī vietas, kur ūdens duļķains vai pārāk dziļš, lai sekmīgi veiktu uzskaiti. Ērti, ja posmam ir dabīgas robežas, piem., izteka no ezera, pietekas vieta. Posmā dzīvojošā populācijai jāpēta izplatība, bieztība, skaits un atražošanās (jauno gliemeņu skaits).

Noteikto posmu sadala 3 vienāda garuma segmentos. Katrā nejauši izvēlas vismaz 5 pārbaudes vietas, kopā vismaz 15. Tādējādi tiek aptverts viss upes posms.

Var izvēlēties papildus paraugvietas, kas liekas interesantas, bet ko negadās nejauši izvēlēties, taču tos nedrīkst mainīt ar nejaušajiem. Visos pārbaudes laukumos gliemeņu uzskaiti veic ar skatāmspaīņa palīdzību, katras paraugvietas garums ir 20 m. Ja gliemeņu bieztība liela, šo garumu var samazināt, bet tā, lai tajā vismaz 50 gliemenes ietilpst. Vidējais platums pie vidēja ūdens līmeņa, garums un saskaitīto gliemeņu daudzums ļauj aprēķināt gliemeņu bieztību paraugvietā. No aprēķinātās bieztības 15 vietās izrēķina vidējo bieztību posmā. Aptuvenais posma platums izrēķināms no paraugvietu platumiem. Posma garums un vidējais platums dod posma laukumu; to reizinot ar bieztību, iegūst gliemeņu skaitu posmā.

Populācijas atjaunošanās pamatdati iegūstami, mērot katrā pārbaudes vietā mazāko gliemeni. Vēl nomēra 15 nejauši izvēlētas gliemenes pamatdatiem par populācijas īpatņu izmēriem.

Paralēli attiecīgi dienesti veic ūdensteces ūdens ķīmiskā sastāva analīzes, zivju elektrozevu, tiek veikts apkaimes apraksts, kas atklāj iespējamās apstākļu izmaiņas paraugvietās: dabīgo dibena substrāta apaugumu, sanešus, aļģes, pašu piekrastes zonu, kas var norādīt uz zemes lietošanas negatīvo ietekmi uz populācijām atsevišķās paraugvietās. Zināšanas par zemes lietošanu augštecē palielina izredzes izprast, kāš notiek ar populācijām un palīdz labāk tās aizsargāt.

Ekipējums:

karte
krāsu aerosols marķējumam
alumīnija plāksne marķējumam (teritorijas iezīmēšanai)
fotoaparāts
ūdens teleskops
brišanas bikses/zābaki
kabatas kalkulators
bīdmērs
ķēde marķējumam (teritorijas iedalīšanai)
lampa ar reflektoriem
mērlente 25 m
lauka protokols
zīmulis
dzēšgumija
GPS iekārta

Dzīvo īpatņu vietu apraksts

Pededzes upes baseinā tika apsekoti 48 upju posmi. No visiem apsekotajiem posmiem četros tika konstatētas dzīvas biezās perlamutrenes. Divās vietās tika konstatēti pa vienam dzīvam īpatnim, trešajā vietā tika konstatēti deviņi dzīvi īpatņi, ceturtajā 61 dzīvs īpatnis. Vieta, kur tika atrasti deviņi īpatņi atradās Pededzes upē netālu no Jaunannas tilta, vietā, kur Pededzē ietek Ievedne. Populācijas blīvums šajā vietā ir 0,06 īpatņi.

Vieta, kur tika konstatēts 61 īpatnis atradās Dzirlas upē. Šī vieta ir visai netradicionāla biezo perlamutrenu dzīvotne, jo šajā posmā Dzirlas upe ir taisnota un iekļauta meliorācijas sistēmā. Šis upes posms raksturojams kā eitrofs ar dūņām un Kanādas elodejām (*Eloдея canadensis*). Manuprāt, šajā vietā iespējams izdzīvot tik lielam biezo perlamutrenu īpatņu sakaitam, jo apsekotajā posmā netālu no ceļa bija bedre, kuras dziļums aptuveni 1,5 m un platums aptuveni 4 m. Pārējā meliorācijas grāvja dziļums apsekošanas laikā bija aptuveni 0,2 m, kas, manuprāt, nav pietiekami, lai gliemenes varētu sekmīgi pārziemot. No tā iespējams secināt, ka biezās perlamutrenes šajā vietā nonākušas savdabīgā sprostā, jo tām, savas lēnās pārvietošanās dēļ, nav iespējams sasniegt citu piemērotāku dzīves vidi. Tomēr šajā vietā tika konstatētas zivis, tāpēc pastāv iespēja, ka biezo perlamutrenu mazuļi var nokļūt citās upēs un citos biotopos. Interesanti, ka gliemenēm uz vākiem netika konstatētas erozijas pazīmes, kā tas ir straujtecēs dzīvojošiem īpatņiem, kas, manuprāt, varētu būt skaidrojams ar atšķirīgu ūdens ķīmisko sastāvu vai arī ar mazāku mehānisko ietekmi uz gliemeņu vākiem. Populācijas blīvums šajā vietā ir 1,64 īpatņi

Pielikumi, kas pieejami tikai Dabas aizsardzības pārvaldē elektroniskā versijā, bet nebūs pieejami publiskajā internetā:

- 3. Pielikums** - Slāpekli saturošo jonu koncentrācija Pededzē.
- 4. Pielikums** - *Unio crassus* Atradņu reģistrs. Apsekojumu anketa, rezultāti un karte.
- 5. Pielikums** - Gliemeņu uzskaites Kauguru kanāla aploka posmā 2009. gadā.
- 6. Pielikums** - Gliemeņu uzskaites Kauguru kanāla vidusteces posmā 2009. gadā.
- 7. Pielikums** - Slampes upes posms, kurā veikta dabiskošana – upes līkumu atjaunošana.
- 8. Pielikums** - Paraugu ņemšanas vietas Rauzas upē 2006. gadā Launkalnes un Rauzas dabas liegumos.
- 9. Pielikums** - Slāpekļa saturs ķīmiskajās analīzēs Rauzas upē 2006. gada vasaras sākumā un beigās.
- 10. Pielikums** - Rauzas un Šepkas hidroķīmisko un hidrobioloģisko analīžu rezultāti.

12. Pielikums.

Konkrētas gliemeņu problēmvietas un situācijas apraksts Rauzas upē un Launkalnes dabas liegumā.

1999. gadā Latvijas Malakologu biedrības eksperti (turpmāk LMB) pirmo reizi apsekoja Rauzas upi tagadējā Launkalnes dabas lieguma teritorijā Valkas rajona Launkalnes pagastā. Upē lejpus Ekšīšu cūku fermas (piederoša SIA „Sprīdītis”) atradās dažādi cūku kauli, kas vedināja domāt par to, ka fermas tuvumā meža dzīvniekiem ir regulāri pieejamas beigtu cūku atliekas. Turpmākajos gados atkārtoti bija novērojami vārņveidīgie putni fermas tuvumā, kas norāda uz to, ka putni šeit meklē un atrod barību, iespējams, cūku atliekas.

2006. gadā LMB izstrādāja dabas aizsardzības plānu Launkalnes dabas liegumam (1.att.). Uzsākot izstrādi, tika apsekots dabas liegums un tā apkārtnē fermas tuvumā. Ferma atrodas Kalna Ekšītēs tieši uz dabas lieguma robežas (1.att.).

1.att. Launkalnes dabas lieguma robežu shēma.

Fermas tuvumā atradās šķidrmēsļu lauks, uz kura ar traktoru no fermas regulāri izveda fermas un kautuves atkritumus (2.att., 3.att.).

2.att. Traktora darbība uz lauka.

3.att. Šķidrmēsļu lauks.

Zem šķidrmēslu lauka atradās piesārņota drenu sistēma, no kuras piesārņojums ietecēja meliorācijas grāvī, kas tālāk ietecēja Rauzas upē Launkalnes dabas lieguma teritorijā (4.att., 5.att., 6.att., 7.att.)

4.att. Šķidrmēslu lauka valnītis un grāvja mala.

5.att. Drenu iztekas vieta grāvī.

6.att. Piesārņotais meliorācijas grāvis.

7.att. Grāvja ieteka Rauzas upē.

Apsekojot Rauzas upi lejpus fermas, tika konstatētas piesārņojuma pazīmes 3.5 km garā posmā (8.att.), un tajā nebija neviena aizsargājamo gliemeņu – ziemeļu upespērlenes un biezās perlamutrenes kolonija. Piesārņotā posma lejteces daļā bija atrodami daži gliemeņu eksemplāri.

8.att. Piesārņotais posms Rauzas upē Launkalnes dabas liegumā.

2006. gada vasaras sākumā piesārņotajā posmā tika konstatētas indikatorsugas, kas liecina par pastāvīgu organiska piesārņojuma klātbūtni: oligohetu, trīsuļodu kāpuru un pavedienaļģu kolonijas, kā arī liels daudzums baktēriju *Sphaerotilus nitens* apaugumu (9.att., 10.att., 11.att., 12.att.).

9.att. Oligohetu kolonijas.

10.att. Trīsuļodu kāpuru kolonijas.

11.att. Pavedienaļģu kolonijas.

12.att. Baktēriju *Sphaerotilus nitens* apaugumi.

Baktēriju *Sphaerotilus nitens* apaugumi liecina par ilgstošu organiskā piesārņojuma ieplūdi, turklāt pie meliorācijas grāvja ietekas to bija īpaši daudz (13.att.)

13.att. Baktēriju *Sphaerotilus nitens* apaugumi lejpus grāvja ietekas.

2007. gadā LMB eksperti piedalījās Valsts vides dienesta (turpmāk VVD) komisijā, kuru izveidoja pēc tam, kad Vides filmu studija vērsās ar vēstuli pie VVD. LMB bija nosūtījusi vēstuli televīzijas raidījuma „Vides fakti” sadaļai „Zaļais Spiegs”, kur aicināja ziņot par novērotām piesārņojošām darbībām.

Komisija novērtēja situāciju un piesaistīja ekspertus piesārņotā lauka un Rauzas upes degradētā posma novērtēšanai.

Citāts no Latvijas Lauksaimniecības universitātes eksperta slēdziena:

„Latvijas Lauksaimniecības universitātes

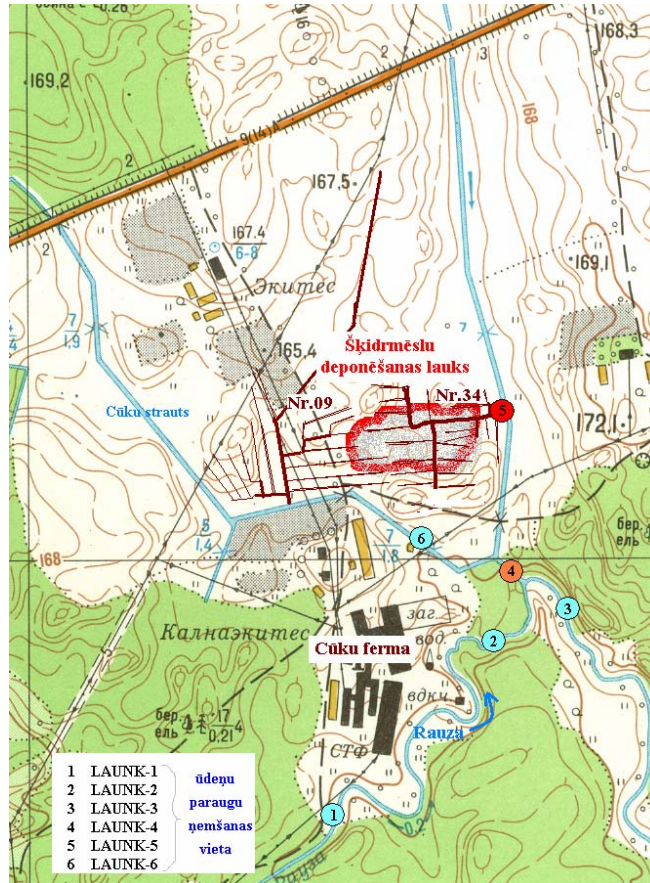

Vides un ūdenssaimniecības katedras

asistents M.sc.ing. Kaspars Abramenko

Vērtējums par cūku fermas „Kalna Eķītes” ietekmi uz vidi.

2007.g.4.jūlijā apsekojot Valkas raj. Launkalnes pagasta cūku fermas Kalna Eķītes apkārtni galvenais uzdevums bija noskaidrot ūdeņu piesārņojuma avotus, kas negatīvi ietekmē Rauzas upes ekosistēmu un sniegt priekšlikumus piesārņojuma novēršanas iespējamiem risinājumiem.

Šķīdmēsļu deponēšanas lauka novietojums attiecībā pret upi.

Parauga nosaukums	Parauga ņemšanas datums	pH	NO ₂ -N mg/L	NH ₄ -N mg/L	NH ₃ -N mg/L	Izšķīdušais skābeklis %	Izšķīdušais skābeklis mg/L	Elektrovadītspēja (EVS) μS/cm	Oksidēšanās-reducēšanās potenciāls (ORP) mV	Pretestība KOhm.cm	Sāļums ppt	Kopējās izšķīdušās vielas (TDS) g/L
LAUNK-1	04.07.2007	8.53	0.65	0.22	0.02	44.47	4.54	318	34.8	3.15	0.19	0.28
LAUNK-2	04.07.2007	8.42	0.93	0.35	0.02	42.42	4.38	330	41.2	3.03	0.20	0.27
LAUNK-3	04.07.2007	8.38	0.89	0.54	0.03	44.29	4.59	320	43.0	3.13	0.20	0.26
LAUNK-4	04.07.2007	8.16	0.84	12.15	0.48	35.98	3.63	639	45.9	1.56	0.39	0.52
LAUNK-5	04.07.2007	7.83	13.43	851.69	15.37	1.11	0.11	9359	-304.2	0.11	6.62	7.52
LAUNK-6	04.07.2007	8.14	0.93	1.51	0.06	54.23	5.47	271	37.9	3.70	0.16	0.22

Ūdens paraugu hidroķīmiskie rādītāji (LLU dati).

Paraugu ņemšanas vietas apraksts

LAUNK-5 ūdeņu (**virca**!!!) paraugs no drenu sistēmas Nr.34 bijušā kolektora iztekas Meliorācijas grāvī. Drenu kolektoru dzelzsbetona grodu aka nogāzes augšpusē bija izcelta, un tajā vietā sabērti grunts. Tā kā noblīvētais materiāls kolektoru nosprostošanai nespēja aizturēt drenu lauka Nr.34 ūdeņus (vircu), tad grāvja nogāzē iztecēja neliela šķidrmēslu (virca) urdziņa (~0.05 l/s) – tur šis paraugs arī tika paņemts.

Meliorācijas susinātājgrāvja leļpusē esošajā ceļa caurtekā uz gultnes varēja manīt gaiši-zilganpelēkus plekus, kas norādīja uz zilaļģu klātbūtni, līdzarto, iespējams, ļoti augstu fosfora saturu ūdenī. Ūdeņu paraugs pēc analīžu rezultātiem liek secināt, ka tā ir maz atšķaidījies virca. Un, ja šāda amonija slāpekļa NH₄-N koncentrācijā parādās jau daļēji filtrētos (mehāniski gruntī) ūdeņos pie drenu kolektoru iztekas, tad baismīgi iedomāties, kas darās pašā šķidrmēslu deponēšanas laukā. Tā kā drenu sistēmas izbūvētas vidēji 1.2 m dziļumā, tad var nojaust, ka šķidrmēsli (virca) ir infiltrējušies vēl dziļāk (orientējoši 2m vismaz) apdraudot ne vien seklos gruntsūdeņus, kas atslogojas meliorācijas grāvī un Cūku strautā, bet arī dziļākos pazemes ūdeņu slāņos, kas agri vai vēl atslagosies Rauzas upē.

Neapšaubāmi, ūdeņu analīžu rezultāti liecina, ka šķidrmēslu deponēšanas lauks (~1 ha) ir galvenais ūdeņu piesārņojuma avots dotajā izpētes objektā.”

Ieteicamie pasākumi piesārņojuma lokalizēšanai:

- 1) Likvidēt šķidrmēslu deponēšanas lauku (~1ha platībā) to izrokot līdz tādām dziļumam, kur pilnībā izvāktā virca degradētā augsne. Pirms rakšanas darbiem veikt augsnes zondēšanu šķidrmēslu laukā, lai noteiktu vidējo virca infiltrēšanās dziļumu un aptuveno zemes darbu apjomu. Izrakto grunti ar vircu un kūdru var utilizēt vai nu atkritumu poligonā, vai arī to piedāvāt biogāzes ražotnēm kā labu izejvielu. Orientējoši zemes rakšanas un aizbēršanas darbi varētu sastādīt 2 x 20 000 m³ pieņemot, ka vidējais rakšanas dziļums ir 2m. Pie zaudējumiem pieskaitāma arī sabojātā drenu sistēma Nr.34. Kā pildmateriālu izraktajai platībai varētu izmantot blakus esošos paugurus.

Pagaidu alternatīva šķidrmēslu deponēšanas lauka ietekmes mazināšanai

Iztīrīt no krūmiem un kokiem meliorācijas susinātājgrāvi no punkta 4 līdz 5 (attēls), izrakt dūņu kārtu un vēlams šajā grāvja gultnes posmā izbūvēt bioloģiskajos režģos (PVC vertikāli savienotu porains cauruļu režģa materiāls ~ 1m x 1m x 1m anaerobo baktēriju uztriepei) stādītu niedru plantāciju, kas vēlāk ilgstoši varētu efektīvi noārdīt ūdeņos amonija un amonjaka slāpekļa radīto biogēno piesārņojumu.

- 2) Pārtīrīt Cūku strauta gultni no 0+25 piketa (attēlā 4.parauga ņemšanas vieta) līdz drenu sistēmas Nr.9 iztekai. No punkta 4 līdz 6 (attēls) dūņu kārtā jāizrok ~0.8 m dziļumā. Rakšanas darbu laikā (mazūdens periodā!!) nepieļaut izrokamo dūņu tālāku transportēšanos uz Rauzas upi aizsprostojot Cūku strautu šaurākajās vietās ar mazcaurlaidīgu grunti). Strauta renaturalizācijas nolūkiem gultnes pamatnē ieteicams izveidot sīku oļu un vidēji lielu akmeņu bērumu.” (*citāta beigās*)

2007.gada 29.oktobrī Valmieras reģionālā vides pārvalde izsniedza SIA „Sprīdītis” atļauju A kategorijas piesārņojošai darbībai Nr.10.

2008.gada janvārī LMB nosūtīja vēstuli (Nr.6, 29.01.2008) VVD ar atgādinājumu, ka piesārņojuma ieplūšana dabas lieguma teritorijā turpinās. Citāts: „Kamēr piesārņojums nav savākts, tas ar nokrišņiem un sniega kušanas ūdeņiem no lauka un drenu sistēmām pa grāvi turpinās regulāri ieplūst dabas liegumā Launkalne Rauzas upē.”

2008.gada februārī LMB saņēma no VVD atbildi kopā ar komisijas slēdziena un rīkojuma projektu par to, ka SIA „Sprīdītis” 2008.gadā sagatavo pasākumu plānu piesārņojuma savākšanai, un to jārealizē 2009.gadā.

Citāts no LMB atbildes vēstules:

„Nr. 13, 03.03.2008

Uz Jūsu 20.02.2008. Nr.2-01/441

Par papildinājumiem un ierosinājumiem

komisijas videi nodarītā kaitējuma noteikšanai

dabas liegumā “Launkalne” slēdziena un

rīkojuma izvērtēšanā

Latvijas Malakologu biedrība (turpmāk LMB) ir saņēmusi un iepazīsies ar komisijas videi nodarītā kaitējuma noteikšanai dabas liegumā “Launkalne” slēdziena un rīkojuma tekstiem.

LMB priekšlikumi:

- 1) SIA Sprīdītis jau 2006.gadā bija pietiekami labi informēta par situāciju uz šķidrmēslu deponēšanas lauka un meliorācijas sistēmu piesārņojumu, tāpēc papildus termiņi pasākumu plāna sagatavošanai SIA Sprīdītis nav vajadzīgi. Ierosinām iekļaut rīkojumā sekojošus termiņus – līdz 2008.gada 1.jūnijam izveidot pasākumu plānu un tehnisko projektu šķidrmēslu deponēšanas lauka likvidēšanai un izveidot pasākumu plānu un tehnisko projektu Rauzas upes, Cūku strauta un meliorācijas grāvja iztīrīšanai, t.sk., aizsargvaļņa izveidošanai pie Rauzas upes. Šķidrmēslu laukam jābūt likvidētam ne vēlāk kā līdz 2008.gada 30.septembrim; Rauzas upei, Cūku strautam un meliorācijas grāvim jābūt iztīrītiem ne vēlāk kā līdz 2008.gada 31.augustam.
- 2) Rīkojumā vajadzētu īpaši uzsvērt, ka aizsargvalni pie Rauzas upes jāizveido pirms jebkādu darbu uzsākšanas.
- 3) Rīkojumā tiek uzdots atjaunot piesārņoto drenu sistēmu (Nr.34). Iesakām izvērtēt iespēju drenu sistēmu neatjaunot pēc piesārņotās augsnes aizvākšanas atkarībā no tā, kādus pasākumus SIA Sprīdītis plāno turpmākai lauka apsaimniekošanai. Piemēram, slēdzienā 6. punktā minēts alternatīvs risinājums – niedru audzēšana.” (*citāta beigās*)

2008.gada martā VVD noraidīja LMB priekšlikumus un izdeva rīkojumu par to, ka SIA Sprīdītis 2008.gadā jāpagatavo pasākumu plānu piesārņojuma savākšanai un to jārealizē līdz 2009.gada 1.septembrim.

2009.gada vasarā nekādas rakšanas darbu pazīmes uz iepriekš minētā lauka nebija novērojamas. LMB eksperti turpinās meklēt risinājumus aprakstītajai problēmai.

Sanāksmju uzaicinājuma vēstules un protokoli.

1.Sanāksme.

Latvijas Malakologu biedrība

Kronvalda bulv. 4, Rīga LV 1586, tālr. 67034881, f. 67034862, E-pasts: Mudite.Rudzite@lu.lv, <http://gliemji.daba.lv/>

Dabas aizsardzības pārvalde
Vides ministrijas Dabas aizsardzības departaments
Valsts vides dienests
Daugavpils reģionālā vides pārvalde
Jūras un iekšējo ūdeņu pārvalde
Jelgavas reģionālā vides pārvalde
Lielrīgas reģionālā vides pārvalde
Liepājas reģionālā vides pārvalde
Madonas reģionālā vides pārvalde
Rēzeknes reģionālā vides pārvalde
Valmieras reģionālā vides pārvalde
Venstpils reģionālā vides pārvalde
AS "Latvijas Valsts Meži"
Valsts meža dienests
Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte
Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts
Daugavpils Universitāte
Latvijas Zivju resursu aģentūra
Latvijas Dabas muzejs
Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts
Ķemeru nacionālais parks
Gaujas nacionālais parks
Latvijas Mednieku asociācija

Nr. 05, 22.05.2009

Par dalību sugas aizsardzības plāna apspriešanā

Uzaicinām piedalīties īpaši aizsargājamas dzīvnieku sugas –

biezās perlamutrenes *Unio crassus* sugas aizsardzības plāna apspriešanā 2009.gada 5.jūnijā LU Bioloģijas fakultātes 6.auditorijā, plkst. 15.00.

Adrese: Kronvalda bulv.4, Rīga.

Lūdzam informēt par piedalīšanos un norādīt e-pasta adresi, uz kuru nosūtīt plāna teksta pirmo redakciju elektroniskā formā. Mēs to nosūtīsim ne vēlāk kā nedēļu pirms sanāksmes, ja būsīm saņēmuši apstiprinājumu par piedalīšanos.

Papildus informācija: Mudite.Rudzite@lu.lv

Vēstules oriģināls tiek sūtīts pa pastu.

Ar cieņu,

Latvijas Malakologu biedrības

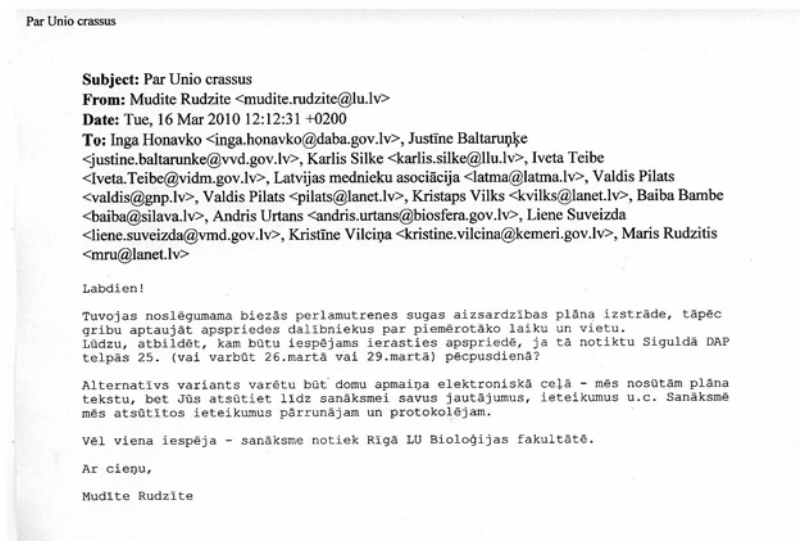
Valdes priekšsēdētāja

M.Rudzīte

2.Sanāksme.

Uzaicinājuma vēstule

2.sanāksmes protokols

Īpaši aizsargājamās sugas
biezās perlamutrenes *Unio crassus*
aizsardzības plāna 3.sabiedriskās apspriedes protokols.

2010.gada 25.martā, plkst.14:00

Siguldā, Baznīcas ielā 7

Dabas aizsardzības pārvaldes semināra telpā 2.stāvā

Sanāksmi vada: Inga Hoņavko

Sanāksmē piedalās:

1. Inga Hoņavko Dabas aizsardzības pārvalde
2. Ilze Čakare Dabas aizsardzības pārvalde
3. Juris Nagainis Valsts meža dienests
4. Ilze Miķelsone LU, Bioloģijas fakultāte
5. Valdis Pilāts Dabas aizsardzības pārvalde
6. Mārtiņš Kalniņš Dabas aizsardzības pārvalde
7. Māris Rudzītis Latvijas Malakologu biedrība
8. Mudīte Rudzīte Latvijas Malakologu biedrība

Dienas kārtība:

1. Prezentācija par plāna uzdevumiem, paveikto un problēmām.
2. Plāna teksta apspriede pa konkrētām nodaļām.
3. Diskusija par problēmlietām.

M.Rudzīte: rāda sagatavotās prezentācijas un izstāsta par sugas bioloģiju, morfoloģiju, uzskaišu metodi, sagatavoto sugu vizuālo noteicēju, literatūras datiem, sugas

aizsardzības plāna izstrādi, izplatību mūsdienās, traucējumiem, upju baseinu nozīmi un monitoringu.

Seko diskusija par prezentācijās rādīto.

V.Pilāts: vai tiešām suga ir sastopama Baltkrievijā 2 ezeros kā minēts prezentācijā?

M.Rudzīte: šie dati ir apšaubāmi, kaut gan nav izslēgts, ka pie upju ietekām ezerā var tikt ienesta kāda gliemene.

M.Rudzītis: pēc E.Pareles datiem suga ir konstatēta Vaidavas ezerā.

V.Pilāts: vai ārpus 23 aizsargājamām teritorijām citās suga nav atrodama?

M.Rudzīte: 90% gadījumu tā ir, jo daudzās aizsargājamās teritorijās suga nemaz nevar būt, piemēram – augstā purva aizsardzībai izveidotajās utml.

M.Kalniņš: kā tiek skaidrota perlamutrenu lielā morfoloģiskā atšķirība un dažādas kroplības.

M.Rudzītis: skaidro morfoloģiskās atšķirības sugas iekšienē un ar tuvu radniecīgajām sugām. Stāsta par piesārņojuma iespējamo ietekmi un iespējamajiem kroplību cēloņiem.

M.Rudzīte: skaidro augšanas periodu īpatnības un augšanas gaitas ietekmi uz gliemenes formu.

Seko plāna daļu sīkāks apskats un diskusija par problēmām.

I.Hoņavko: jautājums par darba uzdevumā minēto - novērtēt piesārņojuma avotus – kā ir domāts tos novērtēt, cik konkrēti uzrādīt? Reāli tas ir pārāk plašs uzdevums konkrētajam aizsardzības plānam un prasās precīzāks formulējums par šo punktu. Citādi, šķiet, ka autori vēlējušies pievienot konkrētu piesārņojošo objektu sarakstu.

M.Rudzīte: skaidro, ka pieejamā informācija tiešām nav pietiekama, lai šādu analīzi veiktu. Bet nākotnē katrai konkrētai populācijai būtu jānovērtē konkrētie piesārņojošie avoti. Uzdevums šim plānam jāpārformulē skaidrāk, ka tikuši apzināti teorētiskie un no citiem pētījumiem pastarpināti zināmie piesārņojumu avoti. Joprojām aktuāla ir problēma ar cūku fermu Rauzas upes krastā, kas saņēmusi A kategorijas piesārņojošo darbību veikšana atļauju.

I.Hoņavko: komentē, ka uzņēmumi kas ieguvuši A un B kategoriju piesārņojošo darbību veikšanas atļaujas, sniedz atskaites. Tajās būtu iespējams iegūt konkrētus datus par draudiem, bet tas nav paveicams šī plāna ietvaros.

I.Hoņavko: tekstā ir pieminēti upju ūdens analīžu rezultāti, bet prezentācijā teikts, ka izmantoti rezultāti no ziemeļu upespērleņu projekta. Tas no teksta nav saprotams. 2.2.1. tekstuāli jāpaskaidro datu avots.

M.Rudzīte: piemēros minētās upes tiešām ir tās pašas un rezultāti izmantoti, jo raksturo gan vienas, gan otras sugas problēmas, jo abas dzīvo vienuviet. Plāna izstrādes gaitā šādi dati nav vākti, jo tas saistīts ar lielām izmaksām. Līdzīgas ūdens ķīmisko parametru analīzes būtu jāveic apskatot katras konkrētas populācijas upi.

J.Nagainis: komentē, ka veicamo darbu tabulā 45.lpp. pārlietu daudz atbildības rakstītas kā Valsts meža dienesta kompetence. Piemēram Jānis Ozoliņš no Valsts meža dienesta lūdzis komentēt, ka viņu iestādei piešķirta pārāk liela loma bebru darbības ierobežošanā. Reāli tas ir katra konkrētā zemes īpašnieka un medību tiesību lietotāja uzdevums. Valsts meža dienests ir tikai medības uzraugošā iestāde. No 2009. gada decembra bebrs ir nelimitētais medijamais dzīvnieks un tas atvieglo iespēju bebrus medīt, bet nav nevar īpašnieku spiest to darīt. Risinājums ir strādāt ar medību teritoriju īpašniekiem, lai motivētu un skaidrotu bebru medību lietderību perlamutrenu dzīvesvietās.

- M.Kalniņš: ierosina pielietot bebru atbaidīšanai ķīmisko līdzekļus, kas paredzēti meža cūkām. Teiču dabas rezervāta darbinieki to ir izmēģinājuši ar sūkli, kas piesūcināts ar šo repelentu un uzsprauts uz koka ar nelielu jumtiņu, un iesprausts uz bebru dambja. Nepieciešams plānā paredzēt iespēju uzdevumu sadaļā aprobēt šādu metodiku.
- J.Nagainis: jāņem vērā, ka bebrs mazajās upītēs nav tikai gliemeņu problēma. Tā skar arī alatu, strauta foreļu utml. zivju dzīvi, kas ir interesantas daļai sabiedrības kā maksšķerēšana objekts. Varbūt varam bebru problēmu risināt, informējot un iesaistot šo sabiedrības daļu.
- I.Hoņavko: ideju par repelentiem un sabiedrības iesaistīšanu var ielikt pie punkta 5.5. par informēšanu un izglītību. Šajā sadaļā arī jācenšas ierakstīt maksimāli precīzi kā nodrošināt pasākuma realizāciju – jāraksta konkrēti darbi.
- J.Nagainis: vai tiešām nav konkrēti dati par nefunkcionējošām attīrīšanas iekārtām (mazie ciemi)?
- I.Hoņavko: LVĢMC vajag būt lielai datu bāzei saistībā ar ūdeņiem, to kvalitāti utml. Pie konkrētajiem darbiem 5.2. punktā jāpieraksta, ka nepieciešams iegūt datus par potenciālajiem piesārņojuma avotiem, ūdeņu kvalitāti utml.
- M.Rudzīte: informē, ka sagatavoti nepieciešamie datu kopsavilkumi. Vēlas nodemonstrēt kartogrāfisko materiālu, lai saprastu kādas kartes plānam pievienot.
- M.Rudzītis: rāda kartes, kuras varētu tikt liktas pielikumā un lūdz komentēt kāda būtu labākā pieeja sugas izplatības datu publicēšanai, jo uz kvadrātu tīkla balstīta karte sugas, kas ir nesaraujami saistīta ar upi, attēlošanai, liekas nepareiza. Tā sniedz greizu priekšstatu, jo suga būs tikai tajos kvadrātos, kur būs upe. Labāka būtu upju apgabalu karte vai upju karte ar izplatību, bet tā aizņem daudz vietas.
- V.Pilāts: karte ar kvadrātu tīklu ir tipiska atlantu tipa izplatības karte sugas atradņu reģistrēšanai un uzskatāmi parāda sugas izplatību valstī. Tāda ir labi izmantojama salīdzināšanai. No plāna teksta nav skaidrs kāda ir sugas situācija valstī, bet karte to uzskatāmi parāda. Var sagatavot arī karti, kas raksturo sugas izplatību upju baseinu teritorijās.
- M.Rudzīte: detalizētai upju kartei ar konkrētām atradnēm nepieciešams noteikt ierobežotas pieejamības statusu, jo pastāv to postīšanas draudi. Publiski pieejama var būt izplatības karte ar kvadrātu tīklu.
- M.Kalniņš: lūdz tuvāk paskaidrot ierobežojumu nepieciešamību.
- M.Rudzīte: skaidro, ka dažādās gliemeņu sugas nespeciālistam nav viegli atšķiramas. Bet internetā ir pieejama informācija par *Unio pictorum* un pērlēm tajā, tāpat citi līdzīgi stāsti var rosināt iznīcināt dažādas gliemenes. Informē par gadījumu, kad atgrieztas gliemenes, iespējams pērļu meklējumos.
- Sanāksmes dalībnieki vienojas nepublicēt upju karti ar konkrētām atradnēm, bet publicēt atlanta tipa izplatības karti.
- I.Hoņavko: upju baseinus apsaimnieko saskaņā ar Ūdeņu struktūrdirektīvu, tātad katrā upes baseinā ir kritēriji un virzība uz labu ūdens kvalitāti 2015.gadā. Šo gliemeņu apsaimniekošanu varētu plānot saistībā ar upju baseiniem un iesaistīties upju baseinu apsaimniekošanas aktivitāšu pasākumos.
- M.Rudzīte: ziemeļu upespērlenes aizsardzības plāna izstādes gaitā ir sarunājusies ar Daugavas upes baseina apsaimniekošanas plānotājiem, bet no viņu puses ir liela nezināšana par šādām upes vērtībām. Tāpat sadarbība neizdevās Gaujas pasena gadījumā. bet Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta upju Korģes un Iģes situācijā, ieteikumi tika ņemti vērā. Diemžēl lašveidīgās zivis, kuru saglabāšana tiek vērtēta kā labas

kvalitāte indikators, panes daudz lielāku nitrātu koncentrāciju ūdenī nekā gliemenes. Tas rada neizpratni un nevēlēšanos kaut ko mainīt, jo prasa vēl stingrākas normas attiecībā uz šo vielu koncentrāciju ūdenī.

- I.Hoņavko: normatīvie akti tiešām izstrādāti lašveidīgo un karpveidīgo zivju aizsardzībai, domājot, ka tas garantē noteiktu ūdens kvalitāti. Tur nav ņemtas vērā šīs gliemenes. Regulāri jāsniedz priekšlikumi konkrētu ūdens baseinu kvalitātes uzlabošanai, kad tiek pārskatīta konkrētās programmas.
- M.Rudzīte: informē, ka no sugas aizsardzības viedokļa nepieciešams biezo perlamutreni ielikt atpakaļ mikrolieguma sugu sarakstā, jo sākumā tajā bija visas biotopu un sugu direktīvas II pielikuma sugas, bet tagad nē. Vienlaikus mikroliegumu noteikumos būtu jāprecizē metodika kā uzmērīt sugas apdzīvoto teritoriju, līdzīgi kā zivīm, nosakot, ka perlamutrenei aizsargā konkrētus kilometrus upes posma nevis platību kā dzīvniekiem, kas rada problēmas reālā aprēķināšanā un robežu izveidē.
- I.Hoņavko: šis jāpievieno 5.1. punktā kā konkrēts pasākums.
- I.Hoņavko: plāna punktā 1.3. rakstīts, ka plānots papildināt datus, tas jāizdara.
- M.Rudzīte: informē, ka līdz sanāksmei nav saņemti uzaicināto dalībnieku iebildumi ne elektroniskā, ne rakstiskā, ne citādā veidā.
- I.Hoņavko: kopumā plāna izstrādes gaitā iepriekš izteiktie iebildumi ir ņemti vērā un iestrādāti. Plāna teksts ir jāpapildina un jāpabeidz līdz 2010.gada 9.aprīlim.

Sanāksme beidzas plkst.16:25

Protokolēja: Ilze Čakare